

389-401 Eksek

12 s.

Kıtap 86

Yeni

76 (+ 1946 dosyası)

~~Türkçe'de Söylenen Türkçeden Bir Örnek~~

GİKARİ WII

Böher İsrail Efendinin İstirak'teki Yazıları

Alyans İzraelit Mektebi Müdürü Bohor İsrail Efendinin İstirak'teki ilk yazısı, derginin 11 inci sayısında yayınlandı (24 Nisan 1326) Serbest-i Sa'yü amel başlığını taşıyan bu yazıyı biraz sadeleştirerek aktaralım:

"Cemiyetin mümtaz sınıfına mensub olan iktisatçıların telif ettiği eserlerde esareti mutlaka (Esclavage), esaret-i arzıyye (servage) için sahifeler dolusu mutaalalar yürütüldüğü halde esaret-i ecriye (salariat) kale ble alınmıyor. Son derece zarıptır ki ilkçağ ve Ortaçağ gibi en uzak geçmişlere ait fecialar bütün incelikleriyle tasvir olunuyor; hatta muhtelif kavimlerin ferdleri arasındaki münasebetler aynı ayrı tahlil ve etyan ediliyor da, gözlerimizin önünde kanlı cerihalar ile teselsül ve taakküp eden esaret levhaları görülmüyor yahut liğazazın görülmek istenilmiyor olmalı ki hâl-i hâzırda en gün gibi âşıkâr, en acı içtimâf hakikat; ecirlik iktisadî usulünün bulunduğu hâl-i esef istimâl iken, bu bapta tek kelime serdi havay-ı muhitimizi dolduran yaldızlı adalate münafi sayılıyor. Yalnız müstahsil neticelerden amelenin hissesi mevkiinde bu çalışkan unsurun ücrete tâbi bulunması pek mühasip bulunuyor, zuyâ bazı âhvâlde patronlar teşebbüslerinde muvaffak olamazlarsa iflâs edince kanunen en evvel amelenin ücreti verileceğinden bunlar daima hisselerini alırlarmış. Acaba ücreti tayin hususun da hâl-i hâzırda cereyan eden kaide müstebit bir kaide mi, yoksa meşruta ve âdf-âne bir kaide midir?

Buğün patronlarla amele arasında her ne kadar bir mukavele serbestisi varsa da bu (serbestî) tabirinin tahtında müstetir olan (Hüve)yi anlamamak artık belâhatin ta kendisidir. Zira mukavele serbestisi rekabet serbestisine bağaktır. bağlıdır. Umumî mallar bu iktisadî mücadelenin mütemadî heyâhûyu esnasında durmayan bir arz ve talep dalğalanmasıyla taliplere nazaran kâh lüzumundan fazla ve kâh noksandır. Sermayedarlara (mal) sıfat ve haysiyetile satılan beşer kuvveti -ki sa'yü amel namı taşır- aynı kaideye tabîdir ve talipleri bulunan sermaye sahiplerinin ihtiyaçlarına göre bazan lüzumlu mikdarından ziyade ve bazan eksik bulunması icap ederken zıttıde makine şeklindeki demir kuvvetinin beşer kuvveti yerine geçmesi musibetile (sa'yü amel) ismindeki malın müsemma kıymetiz amele-yi daimî bir iflâba mahkûm edencesine her nisbet muhafaza edil olunarak pek aşağı bir derecede bulunur. Bu iflâs mahzâ sermayedaran tarafından bir za-

sıptır.Sermayedar sınıfı bütün şişmanlığını ameleyi kadit haline koymakla husu-
le getiriyor.Cenap Şehabettin Beyin dediği gibi: Bir kasa dolmak için yüzlerle
ufa keseler boşalmalıdır.Şişmanlarla boş mideler namındaki ^{iktisaf} iki sınıf işte bu
suretle hâsıl oluyor.Buna da Türkçe merdümhârî(yani insan yiyicilik) derler.

Dağ başında, mağara içinde insanın fikir ve düşünce seviyesi hayvanlar
mesabesinde olup ekseriye uğradığı açlık beliyyesinden kurtulmak için çok defa
merdümhâr olduğu itibâhtan azâdedir.Şüphesiz o devirde beşer cemiyetinin (Ferd
cemiyet için,cemiyet ferd için çalışmalıdır.) makul temeli üzerine kurulu ve
muntazam olmadığı bir zamana tesadüf eder. Eğer kâmil medeniyeti ifham eden bu
esas kaide hükümünü yürütseydi ,insanlar birbirlerini yemiyecekler ve münasebet-
lerini karşılıklı saygı ile tayin edeceklerdi.Heyhat ki o zaman vahşet zamanı
idi!Şimdi?Yine vahşet zâmânı! Hakiki hürriyet istihsal olunmadıkça vahşet yine
bâkidir.

Ey (Sosyalizm) in hidayetini ta kendisi olduğunu itiraf etmiyenler,
söyleyiniz bakayım,binlerle liralarını ihtiva eden demir kasalarına dayanarak
teğallüp icra eden nüfuzlu kimseler;ayda otuz kırk kuruşa amele kullanan çiftlik
sahipleri,bu "arnova" derebeğleri,yüzde otuz iki faizle para ibraz eden belde
zenginleri,kariye ehalesini tazir ve iffal eden mutavassıtlar,hakikî müstahsil-
lerin haklarını gasp ve pâyimâl eden bütün bu tufeyliler nedir?Mesai iştiraki
olsaydı bu müstâhkar levhalar,sefaletin tevliid ettiği fisk ve fücür,tamim
ettiği küllü istimali,tahrib ettiği hayatlar,söndürdüğü hânümanlar,bütün bu hâl-
leler cereyan edecek mi idi?

C'est la lutte finale...

Evet bu son/cidalimizdir.Şimdiye kadar esaretten esarete yüvarlandık
durduk.Artık esaretler silsilesinden iştirak devrine dahil olacağız.Emin olu-
nuz ki buğünkü dâhulümüz yarınki bârika-i hakikatimizdir.Cemiyet-i iştirakiyeyi
(sosyalist toplumunu) biz icâdetmiyoruz,maddi hakikatlerden istinbat ediyor,an-
lıyoruz.Muhit,umumî mevcudat,tabii hadiseler,iktisaf ahvâl,bizim "iştirak" diye
icmal ettiğimiz müstakbel beşer tarihini büyük bir talakatla tarif ve tasvir
ediyor.Çalışalım,fahr ve huzuza müstağrak olarak çalışalım da sa'yi ameli esa-
retten kurtaralım.

Kasaba 8 Nisan 326

B.israil

Bohor İsrail Efendi'nin İştirak'te çıkan ikinci yazısı (Sayı 13,8 Ma-
imkân nisbetinde
yıs 1326), Sermaye ve Sa'yü Amel başlığını taşımaktadır. Yazıyı zedelemeyen ter-
kipleri parçalamak suretiyle, sadeleştirmeğe çalışalım:

"İçtimai hayatta sermayenin kazandığı bülemlend mevki beşer cemiyeti
kadar geniş bir pereştâş ve ihtiram dairesi ile çevrilidir. Müteşebbisler, muhar-
rirler, mütefekkirler, Devletler sermayeye öyle bir izz-ü şeref kucağı açıyorlar
ki ilkçağda putperestlerin secde ve iman ettikleri putlara edilen tazimat şim-
diki alâfıyışların binde birini teşkil etmez. Şüphesiz bu; çünkü parlaklık medeni-
yetin ilerlemesi neticesidir.

Yine bu duvirde sa'yü amelini bulduğu sefalet mevzii genç bir zillet
ve hakaretle çevrilidir. O suretle ki çalışmak insanîyetin en büyük, en ulvî
bir meziyeti iken bugün fakir ve sefil olmak için çalışmanın mücessem timsali
olan amele sınıfına mensup olmak kifayit eder. Hayat ihtiyaçlarının artması kar-
şısında şimdiki amelenin hâli Firavun esirlerinin dayanılmaz âlâm ve evcaından,
mazlumiyetinden farklı değildir. O berkâsâ parlaklığın yanında bu şebrenk hayat
tın gittikçe nâlân, gittikçe siyah olması yine medenîyetin ilerlemesi eseri...
Değil mi? Saf ve samimî bir vicdan öyle düşünür ki asâtire ait çarâib maziye
değil, zamanımıza mahsus adaletberendâzâne bir hassadır. Sermaye ve sa'yü amel
işte iki unsur ki gıda, libas, ve süknâ levazımımızın, emelnüvaz her türlü tecem-
mülâtının istihsaline, ziraat, sınaat ve ticaretin husul ve cereyanına hizmet
eder. Bu hassalarından dolayı hiçbir vakit ehemmiyet nazarından uzak tutulmama-
ları lâzım ise de mevâin istihsalinde mühim şerik olduklarına nazaran ce-
miyetteki mevkileri itibarile bu derece mütefarit bulunmaları o nisbette mühim
ve hayretâver değil midir? Sermayedar sermayesini, amele de beden kuvvetini sarf
eder. Biri diğerdinden sarfı nazar edemez. Bununla beraber biri arş-ıâlâda, diğeri
girdâb-ı sefalette esfelde bulunur. Bunun esbabını aramak her ferdin insanîyet-
perverâne vazifesidir."

Filhakika bütün cemiyetin ihtiyaçlarını teskin eden maddelerin istih-
salinde sermaye ile sa'yü amelini hizmeti müşterek ise de, hakikat aranılacak
olursa bu hizmette sermayenin hissesi nasbeten hiçhiçtir. Faaccüb olunmasın:
Hernanî bir teşebbüste olursa olsun meydana getirilen mahsül o işte zimethal
olan amele ve müstahdemlerin çayretlerinin neticesidir. "Kâr" namı altında ser-

mayedarın istihsal ettiği meblâğlar bir igtisabtan, meşru sayılan bir sirkatten başka bir şey değildir.

Fakat bu bir iktisadî ve riyazî meseledir ki hal ve isbâtı, bir makalenin tahammül dairesinden hariç bulunur. Arzu eden KARL MARKS'IN ESERLERİNİ mutalaa edebilir. Ancak burada cemiyetin mümtazlarına bir hoşnûdî sadakası, bahş etmek mecburiyetile yalnız şunu arz ederim ki herhangi bir teşebbüste sermayenin hissesi hiç olmazsa sa'yü amelin hissesinden az olmamalıdır; yani kârın en büyük kısmı amele ve müstahdeminin ücreti hesabına geçmelidir... Niçin?

Sermaye hangi şekilde bulunursa bulunsun ölü ve çayri müteharrik bir maddedir. Sa'yü amelise canlı bir beşer kuvveti olduğundan bu iki unsur iştirak ettiği zaman, bir hareket, bir faaliyet hâsıl olursa bu kuvvetin o madde üzerine olan füsunkâr tesiri neticesinden başka bir şey olamaz. Amele adele kuvvetile sermayeyi tahrik eder. Muvakkaten canlandırır. Sonra onu yerinde ibka ederek sırf tevlid ettiği hareketin hararet ve tesirinden bir mahsul, bir kâr meydana getirir. O mahsul meydana gelince sermaye yine bâki. Fakat amelenin kuvveti sarf edilmiş bulunur. Ve o feda edilen kuvvet işte sermayeye katılarak bir madde fazlası şeklinde tezahür eder. Yahut o müstahsil maddeler amelenin sarf ettiği beden kuvvetinin bir mücessem hâlidir.

Bu fiilde dahil olan sermayeye bir hisse verilecek olursa acaba ne nisbette verilmelidir? Hakkeline saf söylenilsin: sarf olunan, şorulan, terliyen yalnız sa'yü amel iken, evvel ve âhir ölü ve âtil olan sermayeye ne düşer? Sarf olunan sa'yü amelin istirdadından sonra kalan kum değil mi? Bu da hiçtir. Bir şey vermek icap etse bile kârın en az kısmı olmalıdır.

Heyhat! ki putperest devrinde bulunuyoruz. Evet içtimaf safhalardan içinde bulunduğumuz şu sermaye devrinde paranın kutsiyetine, lâyûhtiliğine inanılır. İtikad edilir ki, para iktisat muamelelerinde mutlak hâkimdir ve bu unsurun mutlakıyyeti katiiyen ortadan kaldırılamaz. Binaenaleyh debdebe ve dârât, hayat şâşası, saadet sermayedarın kâşanesine iltica ediyor. Herkes sermayeye tapıyor,, herkes onu savunuyor. Vakıâ, bir memlekete küllî miktarda nakit sermayesi girdiği takdirde, orada ticaretin, alel'umum kârın, müessesat-ı nâfiyanın arttığı, harabelerin mamur olduğu, ziraat ve sınaat dâvârlarına taze taze bir hayat geldiği görülmür. Bu değişiklikleri müşahade edenler sihir sebebinin sermayeye atf ederler ve tabii zevahir bunlara hak verir. Fakat düşünelim. Tedavül mevkiinde bulunan nakdin

kıymeti hakikî midir?

Hayir!Nakit bir mübadeğe vasıtasından ibaret.Asıl parayı teşkil eden maden hayatın idamesine hâdim değildir.Ve gösterdiği kıymet mübadele olunan eşyaya aittir.Nakit,onların tedavülünü kolaylaştırmak için insanlar tarafından mefruz,itibarî bir vasfı haiz olan câmit bir cisindir.Acaba câmit bir cismin bir hâkimiyeti,bir mutlakiyeti,perestiğe şâyan bir hali olabilir mi?

Para kelimesi Ortaçağı hatırıma getirir.Bütün nâsraniyet alemi Papa'nın kutsiyetine,lâyuhtiliğine mutekit ve münkad...Onun saikaperdaz bir emrile,Şhl-i Sahp ordularile etrafa dehşet saçıcı...İtikat ateşile bu ordular bir taraftan Kudüs-ü Şerif kapılarına dayanıyor;yakıyor,yıkıyor,memleketler harab ediyor.Milyonlarla insan telef oluyor.Bir taraftan Hıristiyan olmayan Endülüs Arapların İspanyadan tard etmek için şövalyeler Avrupanın her cihetinden Pirene dağlarını aşıyor.Bözlerinde kan kaynaşıyor.Kendilerine viat olunan dilârâ bihişte ulaşmak için dünyayı altüst ediyorlar.

Kanlı âmirlerle cünd-i viçâ

Sonra artık alay alay üserâ

Mutlaka bir muzaffer on mağlûb

Çiğniyen haklı,çiğnenen ma'yûb

Kahra alkış,şururua secde,ne kerem

Za'fü zilletle daima tev'em

Doğruluk dilde yok,dudaklarda;

Hayr ayaklarda,şer kucaklarda

Bir hakikat,hakikat-i zincîr;

Bir belağat,belağat-ı şimşîr

Hak kavînin,demek şeririndir;

En celif hikmet:Ezmiyen ezilir...(P.Fikret Bey'in bir şiirinden)

Ve bütün bu itisâfatın kanlı muhassalası bir hatâ idi ki saadete müstehak olan ebhay-ı beşer üzerine bir istibdat ejderi kesilmişti:O da Papa'nın ruhaniyeti,fevkal beşer olmak ve cennetle münasebette bulunmak hassasıdır.Buğün Vatikan Sarayından makteller teşkili hakkında milyonlarca emirler çıksa bile kimse yerinden kımıldamaz.Rühbânın o kuvvetini nâsın o batıl itikadı teşkil ediyordu.İnanmamak:İşte onların cihanşîrâne satvetineson veren hadise-i kübrâ...

Hal-i hâzırda "İştirak" âdflâne mesleğini anlamayanlar da sermayenin mutlak hakimiyetine inanmış bulunuyorlar. Halbuki bu hâkimiyet mefrûz ve mevhûm dur. Yarın kimse buna inanmayacak. Ve, alelumum istibah ve ihtilâlin doğurduğu hak ve adil, iştirak vadisinde, buyruğunu yürütmeğe başlayacaktır. BU HAKİKATİ ANLAMAK İSTİYİNİZ, BY KARİİM-İ KİRÂÎ!

Kababa 30 Nisan 1326

B. İsrail

x x x

Bohor İsrail Efendi'nin Hasta Fikir! başlıklı yazısına geliyoruz. (No 18, 19 Ağustos 1326)

"İçinde neşr ettiğim makaleleri okuyan bir arkadaşım sermaye vesa'yü amel hakkında serd ettiğim iktisadî fikirleri an'anakâr ekanîmine uygun bulmıyarak "üslûbunuz güzel ama, fikriniz hasta!" diye mutalaa beyan etti. İşte, "SOSYAL DEMOKRASI"den bahs eden hiç bir eser gözden geçirmiyen, matma-ı nazarımız olanmedenî Avrupa ilerlemelerinin felsefî mişvarından habersiz bir matbuat havasının ruhfirib zıdasile yaşayan bir genç ancak böyle düşünebilir. Bu kabil Efendilerin başlıca itirazları "SOSYALİZM" in Avrupaya mahsus bir meslek olduğu ve şarkın hayatına uygun olmadığıdır. Hüya bir fikir harîsten memlekete ithal edildiği takdirde, esasen ihtiyacın mevcut olmayışından, tatbik mahalli olamaz. Ve milletin saadetine bu suretle faydalı olamayınca fuzulî ve muzır bir Fırka (Parti) tevlidine sebep olur. SOSYALİZM DE BU NEVIDEN İMİŞ!

Böyle umumî nazariyeler söylemek kadar kolay bir şey ~~yo~~ktur. Acaba hakikat bu merkezde midir?

SOSYALİZM vakîa birkaç sözle tarif edilecek bir mesele değil ise de, onun ledîniyyatına vakıf olmayanların bile bildikleri bir şey ver ki o da alelumum sosyalistlerin sa'yü amelî (yani işi ve emeği) sermayenin istihdadına karşı mudafaa ettikleridir. O halde çalışmak keyfiyeti medeniyetin basit veya muğlâk şekillerle her hayatın biricik baka ve idame sebebidir. Yeryüzündeki bütün cemiyetlerin yaşamaları onları teşkil eden fertlerin her ne surette olursa olsun çalışmalarile vuku bulur. Zaruri ve süslenme ihtiyaçlarının tatmini için istihsal olunan maddedeler ister iptidai, ister medenî mukteziyatın son sistemine uygun olsun hep beşer sa'yile (insanın çalışması ile) vücuda gelir. Bu istihsal fiilinde sair yardımcı unsurların ehemmiyeti binnisbe azdır. Sa'yü amel, nâsın elinde bulunan alât ve edavatla tabiatın sinesine tatbik olunan bir kuvvet

olduğundan her yerde o kuvvetle mütenasip bir sermaye bulunur. Bugün, Osmanlı memleketlerinde ziraat, sınaat ve ticaretin pek geride olmasile amele-yi düşünmemek, amele kanunları lâyhalarını teemmülsüz red etmeği icab eder.

Ahalamizi iktisadî halleri bakımından tasnif etmek lâzım gelse, sayılı birkaç eşraf ve tüccardan başka küllî kısmının alınını terile geçimini sağladığı görülür. Evlerimizi inşa eden, ekmeğimizi yoğuran, kunduralarımızı diken, bezlerimizi dokuyan, bağ ve tarlalarımızı çapalayan, madamların ipekli gazelerini husule getiren, maden ocaklarında çalışan, herşeylerimizi yapan işçiler değil mi? Onları düşünmek yersiz, zararlı mıdır? Onlara göre fikirlerimiz yabancı fikirler midir? Hayır, Cemiyet hayatının en mühim kanadı olan bu işçiler sınıfının zısb olunan haklarını -eğer zısb olunduğu ispât edilirse- savunmak heyet-i başdriyeye edilebilecek hizmetlerin en büyüğüdür.

Yalnız bir şey hatıra gelebilir: Niçin SOSYALİSTLER bilhassa amele-yi düşünüyorlar da bütün millet fertlerinin yek vücüt olmalarını, ittihat ve ittifağını arzu etmiyorlar? Bu mesele basit olmakla beraber mesleğimizin esasıdır. Millet fertlerinin ittihat ve ittifağı, yekvücut büyük bir kitle teşkil etmeleri ehass-ı âmâlinizdir. Fakat ekmeğ kavşasında birbirlerinin bilmeceburiye gözlerini çıkararak ve yaşamak için rekabetten, vizadan başka bir iktisadî usul tanımayan rakiplere, zaten onları gayri bir usûlün mevcud olmadığı bir devirde: ittifak ediniz, birlesiniz diye vaki olacak nasihatların ne derece boşuna olacağı bedahat mertebesinde bulunur. Esasta ayrılık olduktan sonra ferî'de ittihadın husulü kabil mi? Naamafih bu içtimâî devrin muarızı olmakla beraber bugünkü düzensizlikte şahısların asla kabahatli olmadıklarını nazar-ı itibara alarak mütezat menfaatlerdeki mütamadî çatışmaların islâh-hâle ulaşacağı itikadile, asla ihvan arasında adavet telkin etmemek, onları ittihada davet vazifesinde kusur eylememek lüzumunux takdir ederiz. Zira en müthiş rakiplerin ruhlarından "insan" vasfı, "insaniyet" hassası katiyyen silinmemek ve ebediyen hassada birleşmek icap eder. Hatta ittihad ve insaniyet sayesinde ki müdavele-i efkâr ve hakkın tasdiki mümkün olur.

Birleşmeğe inkân olmadığı nokta şudur ki, insan iradetinden dahakadır, dünyanın bütün muhasevat ve mücadelâtını müeddî olan hayatı istifhaz ih-

çiyacı yolunda şimdilik rekabetten,harpten başka bir nevi faaliyetin mevkud
olması keyfiyeti,hergün,her dakika şahsî saadetin ,temini için bir çok vatan
kardeşlerine zarar iras etmek mecburiyetidir.İşçi kendisini cüz'î bir ücretle
çalıştıran sermayedarın küllî kazancını görür,kendi bahtiyar olmazsa onu nasıl
sevebilir?Ama sermayedar ameleyi "insan" sıfatile değil,çalışıcı bir kuvvet diy
ye istihdam etmeğe hakkı vardır.Hatta amelenin işini yapacak bir makina bulsa
onu huç ustuhdam etmez.Herkes şahsî menfaatlerini sağlamayı düşünmüyor mu?Bu
çiet pek doğru olmakla beraber namuskârâne çalaşarak saadet istihsaline ken-
disinde bir hak gören amele bütün ihtişam ve mes'udiyeti sermayedarın yedi-
istishâbında ve kendi mensup olduğu sınıfının sefalete mahkûm olduğunu müşa-
hade etmekten doğan bir infial ile asıl çalışan kendileri iken durmadan sarf
ettikleri sa'yü amel kuvvetinin kıymeti takdir olunmıyarak bir ölü madde baha-
sına çayıştıklarını anlar ve ekmeğini zor çıkardığı ailesinin felâketini hazin
hazin temaşa ederken o bir tarafta zengin'in kaymak yediğini görmekten elbette
müteesir olur ve elbette ağlar.

^e
Cemiyetin alt tabakasında bulunan amele başı üstündeki mümtaz sınıfı
omuzlarında taşıyor.Bunları yüksekte tutans onların kuvvetidir.Bunları idrâk
eden biçare mesaf en yorğun ve bedbaht bulunduğu anda nasıl şikâyet etmez,na-
sıl hak istemek için ağzını açmaz.Nasıl tâbû tâkatını bitiren o sınıfı zemîn-
i hâke düşürmek için omuzlarını silkmez,nasıl susabilir?

iktisadî
Heyet-i içtimaiyeyiböyle iki sınıfa ayırarak aralarında bir ayrılık
meydana getiren hayattır.SOSYALİSTLER BU AYRILIĞI MÜŞAHADE VE İDRAK EDEREK
LÂİVİNİ ARZU EDİYORLAR;istiyorlar ki,mümtâzân ile mâhkûrândan mürekkeb olan
cemiyet "SOSYAL DEMOKRASİ" nâmı altında hukuk müsavâtı ve vazifelerde müsavat
esası üzerinde bir "insaniyet" kurulsun.Bufikirlerin sıhhate yakın olup olma-
dığını yazılarımıza "hasta fikir" vasfını lâyıf gören kardeşlerimiz yakında
anlayacaklardır.Yalnız bu hususta mütalaa beyan edeceklerin matbuat sahasında
bast-ı makal etmeleri reca olunur.

Kasaba 14 Ağustos 326

B.İsraıl

Bohor İsrail Efendinin, Nasıl Çalışmalıyız? başlığını taşıyan, dördüncü ve son yazısı İstirak dergisinin 2 Eylül 1966 tarihli 20 inci sayısında yer almıştı.

Yazarın fikirlerini ilkin özetliyerek kısaca verecek; sonra da dil ve üslup özelliklerine karışmadan olduğu gibi aktaracağız.

Bohor İsrail Efendi diyor ki:

"1) Adalete uygun fikirlerimizden yayılıp yayılmamasında çayet sis-
tematik düzenli bir hareket çizgisi izlemeliyiz. Bu hem sosyalist felsefemiz,
hem de çevremizin şartları gereğidir.

2) Doktrinimiz hem ulvî ve mukadderdir, hem de büyük ve dehşetlidir! Bütün insan toplumunun Devrimini amacına dayanmaktadır. Bunun içindir ki, doktrin ilmi kısımlarına vakıf olmayan cahiller, bazı malûmat satıcı, bilgiçlik taslıyan kimselerin, yahut gerçek düşmanı çıkarıcıların yalan yanlış anlatmalarına kapıldıkları için, yalnız "SOSYALİZM" kelimesini işitmekten dehşete kapılıydılar. O gibilerde, SOSYALİZM gibi bugünkü medeniyetin en ileri sosyal felsefesini anlayış kabiliyeti şöyle dursun; ilmi ve siyasi fikir adına en adi bir şeyi kavramak yeteneğinin kııntısı bile yoktur.

3) Halkın işçi kesimi doğru yolu gösterip uyarmanıza muhtaç ise de, şu nokta hiçbir zaman unutulmamalıdır: İşçiler sarı haklarının savunulmasında da bilgili, zeki, faal, girişken, tecrübeli militanların yardımına daha ziyade ihtiyaç gösterir. Ve bu muktedir vatan öncülleri yaratmayınca, işçi ordusuna her he suretle olursa olsun hareket emrini vermek bağışlanmaz bir yanlış olur.

Zulme, zadre, diktatörlüğe karşı, işçilerin yüreğinde bir Devrim duygusu, bir direnme duygusu uyandırmak kadar adalet ve hakka dayanan bir şey tasavvur edilemez. Fakat bu hususta bir METOD, başarıya götürececek bir PRENSİP izlemek te en büyük şarttır.

4- Doktrinimiz yüksek hakikatleri kapsamaktadır. Bunları henüz hazım edemiyenlere emellerinizi ve fikirlerinizi telkine uğraşmamalıyız. Bundan fayda yerine zarar doğar.

5) En önce yapılacak şudur: Ulusun beyni olan, düşünür gençlerimizden, ulusun aydın sınıfı olan öğrencilerimizden SOSYALİZM atmosferile dolu bir ilmi ve felsefi çevre yaratmaya çalışmak. Burjuva teorilerini insafa çağırarak sosyal ve ekonomik temel kaidelerimizi durmadan yayınlayıp yaymak; ve, bütün yazılarımızın hukukî, sosyal veya politik birer tettebbü ürünü olması cihetine gayret etmek.

Propagandamızın temele oturmuş ve sağlam olması için en birinci ihtiyaç şu olacaktır: KARL MARKS, LASAL, LAFARİ, BEBEL, JOREB gibi büyüklerimizin seçkin yapıtlarını Türkçeye çevirmek üzere, muktedir ve Fransızca'yı iyi bilen arkadaşlarımızdan bir Percüme Heyeti meydana getirmek.

7) Niçin? Çünkü memleketimizde SOSYALİZMİN ancak adı vardır. Zenginlerin malını fakirlere vermek gibi bir yalnis anlayiş var...

8) Partimizin ruhunu meydana getirecek olan ilim ve felsefe binasını herşeyden önce yaratmak; sonra da, güneş ışıkları saçacak merkezden halkın yüreğine adalet ve hakkaniyet ışıkları ulaştırmak gerekir.

9) Yayınlarımızda hiç bir zaman bilgi ve mantık çenberinden çıkmamak, bizimle aynı fikirde olmayanlara karşı tahakküm kayan, tehdit edici bir dil kullanmamak başarı gereğidir. Aksi takdirde bir takım kimseler aleyhimize döner; ve işçilerin çıkarları uğrunda çabalarımız kısır kalır.

10) Bir takım gençler toplumda gadre uğrayanlarak, kimsesizlere acıdıkları için: "Biz sosyalistiz." derler. Fakat kendilerine sınıf savaşından, sosyalist mülkiyetten, kapitaldeki bugünkü biçimin kaldırılmasından, ücret yasası ile bunun acıkla söz açılınca: "Biz öyle sosyalistliği kabul etmeyiz!" diyerek evvelki iddialarının kuru bir laf olduğunu anlatmış olurlar.

11) Doktrinimiz büyük ve geniştir; hayat safhalarının tümünü kapsamaktadır. İctihatlarımızda, eylemlerimizde ihtiyatlı davranmak gerek.

12) "Sosyalizm nedir?" diye soranlara kısaca cevap vermekten kaçınmalıyız; şöyle demeliyiz: Sosyalizm bir bilgidir, okuyarak elde edilebilir; ve bir sosyal doktrindir, o yolu tutanların arasında yaşamak, hergün fikirlerinden, yaşayışlarından faydalanmakla anlaşılabilir.

13) Konuşma sırasında veya konferans verirken uluorta sosyalizmden söz etmek fayda sağlamaz. Propaganda esnasında, SOSYALİZMİN ANÇAK BİR NOKTASINI, ikna edici ve kesin bütün delillerile söz konusu ederek, o noktada dinleyenleri iknaa çalışmalıyız.

x x x

Şimdi de, Bohor İsrail Efendiyi dinleyelim:

"Sosyalist vasfı ile ortaya atılan mücahitleri tanımam. İntisâb ile müftehir olduğum bu meslek-i içtimainin hakayik ve nazariyatına derece-i vukuflarını da bilmem. Bâb-ı içtihatlarını ne cihete doğru küşad ettiler; nasıl ve ne

yolda çalışacaklar, doğrudan doğruya sınıf-ı sâfinin hukûk-i mağsubesini, sınıf-ı mümtaz ve sermayedarların itisâfatına karşı bir lisân-âteşfeşanla müdafaa mı edecekler?., Yoksa ibre-i mesâflerini mahdut bir daire dahilinde dolaştırarak "sosyalizm"e Türkiyede dahî bir mevcudiyet, bir uzviyet vermeğe mi gayret edecekler? Bütün bunlar tabii ilerde göreceğimiz âsâr ve semeratla malumumuz olacaktır. Ve fakat eserlerini mutalaa ettiğim ancak meslekdaş sıfatıyla bu bilmediğim, görüşmediğim arkadaşlara arz etmek isterim ki efkâr-ı âdilânemizin neşir ve tamiminde gayet (sistematik) muntazam bir hatt-ı hareket almamız hem felsefe-i iştirâiyemiz hem de muhitimizin şeraiti muktezasıdır.

Mesleğimiz, ulvî ve mukaddes olduğu kadar büyük ve müthiştir! Bütün cemiyet-i beşeriyenin inkılâbı maksadına mübtenî olduğundan aksâm-ı fenniyesine vâkif olmayan cühelâ, bazı malumatfürûş kimselerin, yahut hakikat düşmanı menfaatperestlerin yalan yalnış tefhimâtına kapıldıkları için yalnız "sosyalizm" kelimesini işitmekten tedehhüş ediyorlar.

Bir de o kimseler, yalnız Meşrutiyet-i Osmaniyeyi meydana getiren Fırka-ı muhteremeyi tanıdıklarından o fırkanın programından hariç bir takım fikirler vesledikimizi görerek âdetâ Meşrutiyet aleyhtarlığı irtica taraftarlığı ile itham edenler de yok değildir! Hem bunların böyle düşünmeğe hakları var. Zira kendilerinin değil "sosyalizm" gibi medeniyet-i hâziranın en müterakki felsefe-i içtimaiyeyi, "ıkr-ı fennî ve siyasi nâmına en âdi bir şeyi idrak etmek kabiliyeti büsbütün 'efkûd... Muhitimizdeki avâm-ı nâsa bugün okuyup yazmanın faidesini ifham edebilmek içinsek feni' mal hizmet! Avamın amele kısma vakta irşadâtımıza muhtaçtır. Fakat hiçbir zaman unutmamalıyız ki işçiler hukuk-i serihâlarının hân-i mudafaalarında alımatlı, zeki, faal, müteşebbis, tecrübedîde mücahitlerin muavenetine daha ziyade arz-ı ihtiyaç eder ve bu muktedir vatan pişdarları, sergerdeleri meydana getirmeyince amele ordusuna her ne suretle olursa olsun hareket emri vermek af lunamaz bir hatâ olur! Zulme, çadre, diktatörlüğe karşı kulüb-i amelede bir hiss-i ihtilâl, bir hiss-i mukavemet uyandırmak kadar adaletli, muhik bir şey tasavvur edilemez! Evet, fakat bu hususta bir (metod) usul, muvaffakiyete sâik bir (prensi) bir kaide takib etmek de şart-ı lâzamdır. Mesleğimizizin ihtiva ettiği hakayik-i

Aliyeyi henüz hazmetmek kabiliyet ve istidadına maalteessüf mâlik olmayanlara âmâl ve efkârımızı telkine uğraşmıyalım. Zira bundan menfaat yerine mazarrat hâsıl olur. İşte bunun için en evvel milletin dimağı olan mütefekkir gençlerimizden sınıf-ı münevver-i millet olan mekteplilerimizden sosyalizm havây-i nesîmisile mâlî bir muhit-i fennî ve felsefî vücuda götürmeğe gayret edelim. Bilimizden geldiği kadar (burjuva) nazariyatını insafa davet edecek kavâid-i esâsiye-i içtimaiye ve iktisadiyemizi mütemadiyen neşr ile cümle makalâtımızın hukukî, içtimai veya siyasî birer mahsul-i tettebbu olması cihetine hasr-ı mesâî edelim. Hatta (Karl Marks, Lasal, Lafarg, Bebel, Jores) gibi ekâbirimizin âsâr-ı bergüzîdelerini Türkçeye tercüme etmek üzere muktedir ve Fransızcaya vâkıf arkadaşlarımızdan bir heyet-i mütercime teşkili meselesi bence propafandamızın esaslı ve sağlam olması için en birinci bir ihtiyaç suretinde tezahür eder. Çünkü Türkiyemizde sosyalizmin arcağ ismi vardır. Bir de zenginın malını fukaraya vermek diye yalnız bir telâkkî.. Fenden, ahlâktan, teşkilât-ı içtimaiyeden, tekevvünât-ı felekiyeden, hadîsat-ı tarihîyeden, hesabat-ı riyaziyeden, kavanîn-î tabiiyeden hissesi neden ibaret olduğu umûmen meçhul! (Partimizin) Farkamızın ruhunu teşkil edecek bubinây-ı fen ve felsefeyi evvelbeevvel meydana getirmek, sonra o "âfitâbâzâ merkezinden xalkı kalb-i avâma eş'id-i adl-ü hakkaniyet isâl etmek lâzım gelir... Nesriyatımızda asla ilim ve mantık dairesiden çıkmamak, hemfikirinizden olmañanlara karşı bir lisan-ı tahakküm ve tehdit istimal etmemek malehusus istihsaline çalıştığımız muvaffakiyetin iktiza ettiği ahvaldendir. Bu kaideden haric olarak intişar edecek şeyler mesleyimizi anlamaksızın sırf hubb-u nefislerine vurulan darbelerle bir takım kimselerinaleydarlığımız kəsilmeğe ve menâfi-i amele uğrunda sarf etmek isteyeceğimiz ikdâmât ve ihtimâmatımızı hiç olmazsa bir müddet-ix muvakkateğin akim bırakmaya sebep olur.

Bir takım gençler vardı ki, mağdûrîn-i cemiyete, bîvâyelere karşı hissettikleri merhametten dolayı "biz sosyalistiz!" derler. Pakat kendilerine mücadele-i sanuftan, mülkiyet-i iştirakiyeden, sermayedeki şekl-i hâzırının lağvinden, kanun-u ücret ile metayic-i müellimesinden.. bahs olununca "Hâ! Biz öyle sosyalistliği kabul etmeyiz!" diyerek evvelki iddialarının hissiyât-ı sıdkadan, kuru bir lâftan başka bir şey olmadığını ikrar ederler...

Safahat-i hayatiyenin cümlesine şümulü olan büyük, vâsi' mezhebimizin ismini işitir işitmez yalnız muhakeme-i zihniyelerile mahiyetini anlamak iddiasında bulunanların ekseriye Mekâtib-i Âliye müdavisin ve mezunininden zeki ve malûmatlı Efendiler olduğu düşünülürse içtihadımızda, ef'al ve harekâtımızda ne kadar ihtiyatkâr olmamız lâzım olduğu sühuletle anlaşılır.

"Sosyalizm nedir?" diye sual edenlere bir kaç cümle veya bir musahebe ile cevap vermekten ihtiraz etmeliyiz! Ve demeliyiz ki, "sosyalizm" evvela; bir ilimdir. Zira mütalaa sayesinde elde edilebilir, ve bir meslek-i içtihadîdir, müntesiplerinin arasında yaşamak, hergün fikirlerinden, tarz-ı hayatlarından bir nebze istifade etmekle anlaşılabilir. Esnâ-yı musahebede veya bir konferansta suret-i umumiyede "sosyalizm"den bahs etmek yine faideden hâlidir. Yahut sarf edilen çayret hâsıl olacağı semere ile mütenasip olmaz. Binaenaleyh "propaganda esnasında sosyalizmin ancak bir noktasını bütün delâil-i muknia ve kat'iyesi ile mevzuu bahs ederek o noktada muhataplarımızı iknaa çalışmalıyız. Yukardan beri beyan ettiğim gibimuktedir refiklerimizden bir "heyet-i mütercimîn" teşkil edilmek gibi hakikî bir sa'y ve hizmetin husulüne teşebbüs olunursa en evvel "Karl Marks"ın "Sermaye" isimindeki eserinden başlamak icap eder. Sosyalist refiklerimin killetinden ve cümlesinin de İstanbul'da bulunmasından dolayı mezkûr Heyetin mutlaka bir yerde bulunması lâzım değil. Muhabere ile taksîm-i a'mâl edilerek tercümeğe mübaşeret edilebilir. Hentüz müptedi bulunduğumuzdan bütün tercümelerimizin böyle muavenet-i mütekabile ile icra olunması elzendir. Aziz meslekdaşlarımin bu husustaki fikirlerini bilmek arzusundayım.

Alyans Mektebi Mükürü

İsrail"